गुरोर्हि भीतो विद्यया चोपहूतः शनैर्व्वाक्यं जठरे व्याजहार। २२३५

॥ वैशम्पायनउवाच ॥ तमब्रवीत्केन पथोपनीतस्त्वं चोदरे तिष्ठसि ब्रूहि विप्र।

॥ कचउवाच ॥ तव प्रसादान्न जहातिमां स्मृतिः स्मरामि सर्व्वं यच्च यथाच वृत्तं। नत्वेवं स्यात्तपसः संक्षयो मे ततः क्लेशं घोर मिमं सहामि।

असुरैः सुरायां भवतोऽस्मि दत्तो हत्वा दग्ध्वा चूर्णयित्वा च काव्य। ब्राह्मीं मायां चासुरीं विप्र मायां त्वयि स्थिते कथमेवाति वर्त्तेत्।

॥ शुक्रउवाच ॥ किन्ते प्रियं करवाण्यद्य वत्से बधेन मे जीवितं स्यात्कचस्य। नान्यत्र कुक्षेर्म्मम भेदनेन दृश्येत्कचो मद्गतो देवयानि।

॥ देवयान्युवाच ॥ द्वौ मां शोकावग्निकल्पौ दहेतां कचस्य नाशस्तव चैवोपघातः। कचस्य नाशे मम शर्म्म नास्ति तवोपघाते जीवि तुं नास्मि शक्ता। २२४०

॥ शुक्रउवाच ॥ संसिद्धरूपोऽसि वृहस्पतेः सुत यत्त्वां भक्तं भजते देवयानी। विद्यामिमां प्राप्नुहि जीवनीं त्वं न चेदिन्द्रः कचरूपी त्वमद्य।

न निवर्त्तेत्पुनर्जीवन् कश्चिदन्यो ममोदरात्। ब्राह्मणं वर्जयित्वैकं तस्माद्विद्यामवाप्नुहि।

पुत्त्रोभूत्वा भावय भावितो मामस्मद्देहादुपनिष्क्रम्य तात। समीक्षेथा धर्म्मवतीमवेक्षां गुरोः सकाशात्प्राप्य विद्यां सविद्यः।

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ गुरोः सकाशात्समवाप्य विद्यां भित्त्वा कुक्षिं निर्व्विचक्राम विप्रः। कचोऽभिरूपस्तत्क्षणाद्ब्राह्मणस्य शुक्लात्यये पौर्णमास्यामिवेन्दुः।

दृष्ट्वाच तं पतितं ब्रह्मराशिमुत्थापयामास मृतं कचोऽपि। विद्यां सिद्धां तामवाप्याभिवाद्य ततः कचस्तं गुरुमित्यु वाच। २२४५

यः श्रोत्रयोरमृतं स निषिञ्चेद्यो मे नविद्यस्य यथा ममायं। तं मन्येऽहं पितरं मातरञ्च तस्मै न द्रुह्येत्कृतमस्य जानन्।

ऋतस्य दातारमनुत्तमस्य निधिं निधीनामपि लब्धविद्याः। ये नाद्रियन्ते गुरुमर्चनीयं पापाल्लोकांस्ते व्रजन्त्यप्रतिष्ठाः।

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ सुरापानाद्वञ्चनां प्राप्य विद्वान्संज्ञानाशञ्चैव महातिघोरं। दृष्ट्वा कचं चापि तथाऽभिरूपं पीतं तदा सुरया मोहितेन।

समन्युरुत्थाय महानुभावस्तदोशना विप्रहितं चिकीर्षुः। सुरापानं प्रति सञ्जातमन्युः काव्यः स्वयं वाक्यमिदं जगाद।

यो ब्राह्मणोऽद्यप्रभृतीह कश्चिन्मोहात्सुरां पास्यति मन्दबुद्धिः। अपेतधर्म्मा ब्रह्महा चैव स स्यादस्मिन् लोके गर्हितः स्यात्परे च। २२५०

मया चैतां विप्रधर्म्मोक्तिसीमां मर्य्यादां वै स्थापितां सर्व्वलोके। सन्तो विप्राः शुश्रुवांसो गुरूणां देवा लोकाश्चोपशृ ण्वन्तु सर्व्वे।

इतीदमुक्त्वा स महानुभावस्तपोनिधीनां निधिरप्रमेयः। तान्दानवान्दैवविमुढबुद्धीनिदं समाहूय वचोऽभ्युवाच।